herpy

GEKKOER

Southern leaf-tailed gecko

Saltuarius swaini

Saltuarius swaini er en stor, nattaktiv bladhalegekko fra regnskogene i fjellene nær kysten i det sørøstlige Queensland og det nordlige New South Wales i Australia. Huden ligner lavbevokst bark, halen er bred og bladformet, og tærne har klør i stedet for hefteskiver. Arten er nesten ukjent i terrarier og skal holdes kjølig.

Familie: Carphodactylidae Tidligere navn: *Phyllurus swaini*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**13 cm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**5-10 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Trelevende**
Biotop	**Regnskog og fjellskog**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**60 × 40 × 80 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**22-26 °C**
Temperatur, natt	**19-21 °C**
Luftfuktighet	**55-100 %**
UVB	**Ikke nødvendig**
Vinterhvile	**10-16 °C** 9-13 uker
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**24-48 mnd.**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Kull per år	**2-3**
Inkubasjon	**90-110 dager** ved 22-26 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste III**
EU-vedlegg	**Vedlegg C**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Saltuarius swaini er en stor, slank og flattrykt gekko med trekantet hode, smal hals og lange, tynne lemmer. Fargen er lys til mørk brun med mørkere tegninger, som gjør dyret nesten usynlig mot bark og lav. Et smalt, framtredende V-formet merke løper bakover mellom øynene, og skjellene på strupen er glatte. Ryggen, hendene og føttene er besatt med spisse knopper, og knoppene når helt ut til halespissen. Arten har ingen porer foran kloakken, verken hos hanner eller hunner.

Kroppen blir omtrent 13 cm fra snute til kloakk. Halen er bred og bladformet og har brede, lyse bånd av kremfarge og grått, i motsetning til de smale, lyse tverrbåndene hos noen av de nære slektningene. Ved fare kan dyret kaste av halen for å flytte rovdyrets oppmerksomhet. Den nye halen vokser ut igjen, men den mangler knoppene og har en helt annen farge og tegning enn den opprinnelige. Tærne har klør og ingen hefteskiver, så dyret klatrer på ru bark og stein og ikke på glatt glass.

Arten ble beskrevet i 1985 som *Phyllurus swaini* og flyttet til slekten *Saltuarius* i 1993. Artsnavnet hedrer Malcolm Swain fra nasjonalparkvesenet i New South Wales. En gjennomgang i 2008 viste at flere bestander som tidligere ble regnet med, hører til andre arter, så eldre beskrivelser kan handle om dyr som i dag hører til andre *Saltuarius*-arter.

Utbredelse og leveområde

Saltuarius swaini lever i fjellkjedene nær kysten i det sørøstlige Queensland og det nordlige New South Wales i Australia, mellom omtrent 27,9 og 28,8 grader sørlig bredde. Alle bestandene i New South Wales ligger øst for Clarence River. Typelokaliteten er Richmond Range State Forest i New South Wales, og arten er også kjent fra Border Ranges-området på grensen mellom de to delstatene.

Utbredelsen er liten og oppsplittet i fjellområder med regnskog. Australia tillater ikke eksport av ville krypdyr, så dyr utenfor landet stammer fra oppdrett, og de er svært få. Kartet viser bare området der arten er dokumentert.

> **Naturlig utbredelse:** Australia.

LEVEOMRÅDE

Saltuarius swaini er en nattaktiv treboer i subtropisk regnskog og beslektet fuktig skog. Dagen tilbringer den skjult i store trerotsystemer og i hule stammer av kvelerfiken, der den sitter tett mot barken. Etter mørkets frembrudd kommer den fram og jakter på stammer og fjellflater.

Fjellene langs kysten er fuktige og kjøligere enn lavlandet, og nettene er kjølige hele året. Temperatur og fuktighet på artens egne levesteder er ikke målt. Gekkoen spiser leddyr som biller, møll, kakerlakker og edderkopper. Hunnene legger vanligvis ett eller to myke egg sent på våren og graver dem ned i fuktig jord eller i løvlaget. Egget kan være opptil 28 mm langt. Ungene klekkes etter omtrent tre måneder og fanger insekter noen dager etter klekkingen.

Stell

TERRARIET

Det finnes bare lite kunnskap om pasningen av *Saltuarius swaini*. Tallene er lånt fra *Saltuarius salebrosus*, *Saltuarius cornutus* og *Phyllurus platurus*, som lever i lignende skog og er bedre kjent i fangenskap. Hold arten parvis eller enkeltvis i et terrarium på minst 60 × 40 × 80 cm (lengde × bredde × høyde), og gjerne større, fordi dyret er stort og lever loddrett.

Innred med loddrette stykker stiv bark og noen greiner, slik at dyret kan ta seg rundt i hele terrariet. Gekkoene sitter alltid inntil bark eller på greiner, så skjul på bunnen er ikke nødvendig. Som bunn er omtrent 1 cm fin sand eller en blanding av fin sand og kokosmold nok. Hunner som skal legge, skal ha en dyp eggleggingsbunn (se avl). Terrariet skal ha god ventilasjon med åpninger både øverst og nederst, slik at luften beveger seg og ikke blir stillestående og muggen.

TEMPERATUR

Om dagen skal det være 22-26 °C og om natten 19-21 °C. Arten kommer fra kjølig fjellskog, så hold deg heller i den lave enden av intervallet.

Varme er den største faren. Selv *Saltuarius salebrosus*, den mest varmetolerante arten i slekten, tåler bare enkelte varme dager i de høye 30-årene og bare i skygge, og *S. swaini* lever i langt kjøligere skog. En varmekilde er ikke nødvendig; brukes en, må den høyst gi 32 °C og skal være slått av om natten og midt på sommeren. Hold terrariet unna direkte sol, og sprøyt på varme dager, slik at temperaturen faller en grad eller to.

En kjølig hvileperiode hører med til holdet (se avl).

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal variere. Sprøyt terrariet grundig om kvelden, minst to til tre ganger i uken, slik at fuktigheten stiger mot 100 %, og la den falle til omtrent 55-60 % mellom sprøytingene, slik at bark og bunn kan tørke opp. Dyrene drikker dråpene som setter seg på bark og blader. En vannskål er ikke nødvendig.

I hvileperioden sprøytes terrariet hver kveld, slik at dyrene kan drikke og fuktigheten ikke faller for lavt. Bunnen må ikke være konstant våt, for det gir mugg og hudproblemer. For tørr luft gir problemer med hudskifte, der hudrester blir sittende fast på tær og halespiss.

LYS OG UVB

Arten er nattaktiv og skjult om dagen, så UVB er ikke nødvendig for *Saltuarius swaini*. Et svakt lys på dagtid med fast døgnrytme er naturlig. Bruk ikke sterke spotlamper og ikke farget nattlys, og hold terrariet mørkt om natten.

Terrariet skal ha skyggefulle partier, og direkte sol må aldri ramme det. Dyret søker ikke solplasser.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Arten lever av leddyr, og i terrarier fungerer vanlige fôrinsekter som sirisser og kakerlakker. Jakten er et bakholdsangrep, så byttet må bevege seg. Fôr tre ganger i uken i yngletiden og sjeldnere resten av året, ned til én gang annenhver til hver tredje uke om vinteren; i selve den kjølige hvileperioden fôres det ikke (se avl). Fôret må høyst være på størrelse med dyrets hode.

Dryss fôret jevnlig med kalk og multivitamin, og gi bare to til tre insekter per dyr ved hver fôring, slik at dyrene ikke blir for tykke. Halen lagrer fett og viser formen på dyret. Fjern rester neste morgen. Følg vekten og hvor tykk halen er.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Saltuarius swaini er en rolig, skjult og nattaktiv art som sitter stille mot bark om dagen. Den er ikke et dyr som skal håndteres, og den blir lett stresset av å bli tatt opp. Hold håndtering på et minimum og aldri i halen, som dyret kaster av.

Ved fare krummer gekkoen ryggen, løfter halen og vifter med den, og den kan åpne munnen og hvese. Hold dyrene enkeltvis eller parvis med bare én hann per terrarium. Hold øye med paret, og skill dem hvis den ene blir dominerende eller den andre ikke kan spise i fred.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannene har en tydelig bule ved halens rot, der hemipenis ligger, som hunnene mangler. De store artene i slekten vokser langsomt og blir kjønnsmodne etter to til fire år. Sett bare fullvoksne dyr i god foringstilstand i avl. Avl av *Saltuarius swaini* i fangenskap er ikke beskrevet.

PARRING

Avlen utløses av en kjølig hvileperiode på to til tre måneder, som hos de nære slektningene. Sult først dyrene i en uke ved uendret temperatur, slik at magen er tom, og senk deretter dagtemperaturen 2-3 grader om dagen til 10-16 °C. Hold dyrene kjølige i 9-13 uker, og sprøyt hver kveld, slik at de kan drikke. Dyrene må aldri kjøles ned med mat i magen, fordi maten kan råtne og være dødelig.

Etter perioden økes temperaturen over en uke til normalen, og det fôres igjen. Ta et dyr ut av hvileperioden hvis det er tydelig tynnere. Paringer sees sjelden, men egg kan sees i hunnen én til to måneder etter hvilen.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger ett eller to egg om gangen, i naturen oftest sent på våren. Hos de nære slektningene kommer det 2-3 kull per sesong med omtrent en måned imellom. Hunnen graver et reir i fuktig bunn, legger eggene i midten og dekker dem til.

Gi hunnen en dyp eggleggingsbunn av fuktig torv eller kokosfiber, 8-10 cm dyp, som klumper seg, men ikke er våt. Den må aldri tørke ut. Hunnen kan sitte på reiret. Etter leggingen er hun tynnere, og de to hvite ovalene man kan se gjennom den halvgjennomsiktige buken, er borte.

INKUBASJON

Fjern eggene fra reiret, og inkuber dem i en blanding av perlitt og vann i forholdet 1:1 etter vekt. Inkuber ved 22-26 °C, helst i den kjølige enden, fordi for høy temperatur kan drepe fostrene.

Eggene klekkes etter omtrent tre måneder, 90-110 dager avhengig av temperaturen. Temperaturens betydning for kjønnet er ikke avklart.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er selvstendige fra klekkingen og skifter hud nesten med én gang. Hold dem i et lite terrarium, for eksempel 15 × 15 × 25 cm, innredet som de voksnes, med kjøkkenpapir som bunn og et stykke korkbark som skjul. Sprøyt annenhver dag, og tilby det første fôret to til ti dager etter klekkingen.

Gi små insekter, ikke større enn dyrets hode, støvet med kalk og multivitamin, og bare to til tre per dyr. Ungene spiser lite de første ukene og tar deretter godt til. Arten vokser langsomt. Skill søsken hvis den ene blir større eller dominerer.

Helse og vanlige feil

Sykdommer hos *Saltuarius swaini* er ikke beskrevet, men hos slektens arter skyldes problemene nesten alltid klimaet. De typiske feilene er:

- For høye temperaturer, særlig på varme sommerdager. Hold terrariet kjølig og i skygge.
- For tørr luft, som gir problemer med hudskifte.
- Konstant våt bunn og stillestående luft, som gir mugg og hudproblemer.
- Kalkmangel hvis fôret ikke drysses med kalk og vitaminer.
- Vekttap under den kjølige hvileperioden. Ta et dyr ut av perioden hvis det går ned i vekt.

Oppsøk en veterinær med erfaring med krypdyr hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser eller ser slapt ut.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.